

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

بهرام رحمانی
۱۷ جولای ۲۰۱۶

نه به کودتا، اردوخان و حزبش!

جامعه ترکیه شب گذشته (جمعه به شنبه ۱۵ جولای ۲۰۱۶) تا صبح بیدار بود. گروهی از نظامیان در دو شهر انقره و ستانبول با به دست گرفتن کنترل برخی مناطق و اماکن، از جمله مراکز تعدادی از رسانه‌های مهم ترکیه و فرودگاه بین‌المللی آتاتورک ستانبول، اعلام کردند که قدرت در این کشور را به دست گرفته‌اند. اما ساعاتی بعد با حضور وسیع مردم در خیابان‌ها تلاش آن‌ها ناکام ماند.

کودتا ساعت ۲۱ و ۳۰ دقیقه شب جمعه به وقت ستانبول آغاز شد. نظامیان شورشی مراکز رادیو تلویزیون دولتی ترکیه، شبکه خبری «سی‌ان‌ان ترک»، «خبرگزاری دوغان» را اشغال کرده و در نقاط مهم دو شهر انقره و ستانبول مستقر شدند. فرودگاه آتاتورک و دو پل مهم بر روی تنگه بسفر در ستانبول نیز بسته شد.

ظاهراً زمان مناسبی برای آغاز کودتا در نظر گرفته شده بود؛ رجب طیب اردوخان در خارج از انقره در مرخصی به سر می‌برد و به دلیل آغاز تعطیلات آخر هفته، اکثر مقام‌های دولتی و امنیتی در دسترس نبودند.

اعلامیه نظامیان شورشی از کانال‌های مختلف خبری رادیو تلویزیون «آرتی‌آر» ترکیه پخش شد. نظامیان کودتاجی در اطلاعیه خود گفتند، ارتش ترکیه برای دفاع از بقای کشور و ملت ترکیه و بازگرداندن اصول لائیک و دموکراتیک و اعتبار و امنیت از دست‌رفته کشور، کنترل حکومت را در دست گرفته است.

در این اطلاعیه، همچنین گفته می‌شد روابط خارجی ترکیه با کشورهای دیگر به قوت خود باقی است و حاکمیت قانون در کشور در اولویت قرار دارد. آن‌ها وعده دادند که به زودی قانون اساسی کشور تدوین خواهد شد.

اما ساعتی بعد رجب طیب اردوخان با استفاده از تماس ویدیویی فیس‌بوک با شبکه‌های تلویزیونی فعال ترکیه از جمله کانال تلویزیونی TRGT تماس گرفت و مردم را به‌محضور در خیابان‌ها دعوت کرد. صدها هزار نفر در سراسر ترکیه روانه خیابان‌ها شدند.

اردوخان در سخنان خود هواداران فتح‌اله گولن را به‌دست‌داشتن در کودتا متهم کرد. گفته می‌شود کودتا از جانب شبکه‌ای از فرماندهان رده‌های میانی سازمان‌دهی شده است. کودتاگران در نخستین اقدام رئیس ستاد ارتش را به‌گروگان گرفته بودند.

بینالی یلدریم نخست وزیر ترکیه نیز گفت: «گروهی از نظامیان، خارج از رده فرماندهی اقدام به‌تمرد کرده‌اند». منابع نظامی در ترکیه اعلام کردند که سرهنگ «محرم کوسا» مشاور حقوقی رئیس ستاد ارتش ترکیه، برنامه‌ریز و عامل اصلی پشت‌پرده کودتا در ترکیه است.

به گزارش خبرگزاری آناتولی، کوسا از سمت خود برکنار شد. این گزارش افزود که برخی از افسران نظامی، همچون «محمد اوفور افقوش»، «ارکان اغین» و «دوگان اویصال» در کنار کوسا در توطئه کودتا ایستادند.

بنا بر این گزارش، شماری از فرماندهان ارتش به‌اتهام کودتا توسط پولیس دستگیر شدند.

حدود سه ساعت پس از آغاز کودتا، جنرال «امید دوندار» فرمانده کل ارتش ترکیه گفت، کودتا از سوی نیروهای مسلح کشور حمایت نمی‌شود. او با اشاره به‌این که «یک گروه کوچک نظامی اقدام به این کار کرده است»، افزود: «این اقدامات آن‌ها نگران‌کننده نیست. با همکاری نظامیانی که به‌این گروه کوچک نپیوسته‌اند در حال اتخاذ تدابیر لازم هستیم».

حوالی ساعت دو بامداد به‌وقت ترکیه، بینالی یلدریم نخست وزیر ترکیه اعلام کرد یک جنرال مؤثر در اقدام به‌کودتا کشته و حدود ۱۳۰ نظامی دیگر، از جمله چند سرهنگ نیز بازداشت شده‌اند.

نظامیان شورشی علاوه بر استقرار تانک‌ها در نقاط حساس شهرهای انقره و ستانبول، چندین هلی‌کوپتر نظامی را در اختیار گرفته بود. دست‌کم یکی از هلی‌کوپترها به‌سوی مرکز پولیس انقره، ساختمان ریاست جمهوری و پارلمان ترکیه تیراندازی می‌کرد. به‌گزارش خبرگزاری آناتولی یک فروند جنگنده اف-۱۶ نیروی هوایی ترکیه این هلی‌کوپتر را هدف قرار داد و ساقط کرد.

پس از هدف قرار دادن هلی‌کوپتر کودتاگران، در انقره ممنوعیت پرواز هوایی اعلام شد. حوالی ساعت ۴ بامداد به‌وقت ترکیه اکثر نظامیان کودتاجی توسط نیروهای پولیس بازداشت شدند و جنرال «هولوسی آکار»، رئیس ستاد ارتش ترکیه که توسط کودتاگران به‌گروگان گرفته شده بود، آزاد شد.

خبرگزاری فرانسه ساعت ۴ بامداد به وقت انقره به‌منقل از سخنگوی سازمان اطلاعات و امنیت ترکیه خبر داد که کودتا کنترل شده است.

کمال قلیچداراوغلو، رهبر حزب جمهوری‌خواه خلق ترکیه، که مهم‌ترین گروه حزبی مخالف دولت اردوخان در پارلمان ترکیه است، نیمه‌شب گذشته و ساعتی پس از آغاز کودتا اعلام کرد او و حزتش از نظام جمهوری و دموکراسی ترکیه پشتیبانی می‌کنند.

قلیچداراوغلو گفت: «ترکیه از کودتا ضربات و رنج‌های فراوانی دیده است. ما نمی‌خواهیم مجدداً با چنین شرایطی مواجه شویم، بنابراین از جمهوری و دموکراسی حمایت کرد».

رهبر حزب جمهوری‌خواه خلق افزود «ما با حمایت از نظام جمهوری و پشتیبانی از دموکراسی، اعتقاد خود را نیز بدون کمترین کاستی حفظ می‌کنیم».

دولت باغچالی، رهبر «حزب حرکت ملی» ترکیه نیز در بیانیه‌ای تأکید کرد: «همه مردم باید از اقداماتی که آینده کشور را تباہ و وحدت ملی کشور را به مخاطره می‌اندازد اجتناب کنند. بنابراین هیچ‌گونه سرکشی قابل‌قبول نیست. نظامیان حامی این شورش باید هرچه سریع‌تر به‌دست قانون سپرده و محاکمه شوند. این خواسته قلبی ماست».

او افزود: «در نادرستی سرپیچی از دموکراسی و نادیده گرفتن اراده ملت ترکیه تردیدی نیست. حزب حرکت ملی ترکیه مخالف هر دیدگاه و رفتاری خارج از چارچوب دموکراسی است. هیچ کدام از اعضای حزب ما از این اقدام شوم حمایت نخواهند کرد».

حزب دموکراتیک خلق‌ها نیز که حزبی اصلی اپوزیسیون دولت حزب عدالت و توسعه و اردوخان رئیس‌جمهور است، اعلام کرده که با کودتا مخالف است.

شبکه خبری رویترز گزارش داده است که چهار انفجار، ساختمان پارلمان ترکیه در انقره را لرزاند. بنا بر این گزارش، یک عضو در پارلمان ترکیه گفت که شماری از نمایندگان، به‌پناهگاه‌های ساختمان پارلمان پناه بردند.

حوالی ساعت ۵ بامداد به وقت انقره، رجب طیب اردوخان به‌ستانبول آمد و در فرودگاه آتاتورک در جمع کثیری از مردم حاضر در فرودگاه سخنرانی کرد. به‌گزارش خبرگزاری آناتولی، او شورش گروهی از نظامیان را «یک اقدام خائنانه» خواند و گفت تاوان این خیانت بسیار سنگین خواهد بود.

رجب طیب اردوخان پس از رسیدن به‌فرودگاه ستانبول در یک جلسهٔ رسانه‌ای شرکت کرد.

رئیس‌جمهوری ترکیه، با بیان این‌که عاملان کودتا، قصد داشتند محل حضور او را در مرمره بمباران کنند، خطاب به‌نیروهای ارتش گفت: «شما سربازان محمد هستید».

این سخنان اردوخان در کنفرانسی خبری در فرودگاه بین‌المللی آتاتورک ستانبول مطرح شد. ساعاتی پس از آن در فرودگاه آتاتورک سخن گفت، که این فرودگاه توسط نیروهائی از ارتش تصرف شده بود اما مردم این فرودگاه را باز پس گرفتند.

او ادامه داد: «دولت ترکیه دولتی قانونی است، اگر بعضی رجب طیب اردوخان را دوست ندارند، مشکل آن‌ها است».

اردوخان، مدعی شد: «ما ۱۶۰ سال را برای دفاع از مردم در مقابل دشمن تهیه کردیم اما این‌ها با سوءاستفاده از این امکانات، زندگی مردم را مختل کردند» او گفت، «این گروه اقلیت که وحدت ملت ما را هدف قرار داد، همان‌طور که گفته بودم وابسته به تشکیلات دولت موازی است».

منظور اردوخان از «تشکیلات دولت موازی»، هواداران «فتح‌الله گولن»، رهبر جنبش اسلام‌گرای «خدمت» است. گولن در تعبیدی خودخواسته در آمریکا به‌سر می‌برد.

اردوخان خطاب به‌نظامیان کشورش گفت: «شما سربازان ما هستید و نمی‌توانیم بپذیریم که به‌سمت ملتی که مقابل شما ایستاده است، به‌مادران، پدران و برادران‌تان اسلحه بکشید. این اسلحه‌ها برای محافظت از مردم به‌شما داده شده است. اگر آن را به‌سمت همین ملت بگیرید، تاوان سخت و هزینه سنگینی را بابت آن پرداخت خواهید کرد».

با تسلیم آخرین گروه نظامیان شورشی در ستاد ارتش ترکیه در انقره، کودتا در این کشور ناکام ماند. ۲۶۵ نفر در کودتای شب گذشته کشته شدند که ۱۶۱ نفر از آن‌ها از نیروهای هوادار دولت بودند. نخست‌وزیر ترکیه از بازداشت جمعی بیش از ۲۸۰۰ نظامی از جمله افسران عالی‌رتبه ارتش خبر داده است.

به‌منظرم کودتائی که برای برچیدن بساط اقتدار رجب طیب اردوخان به‌راه افتاد، در واقع ضدکودتائی علیه کودتای اردوخان بود که از آغاز سال ۲۰۱۵ با ابطال انتخابات اول و بمب‌گذاری‌ها در سوروچ و دیاربکر و انقره، دستگیری

مخالفان و روزنامه‌نگاران مخالف و منتقد دولت و رئیس‌جمهور در سراسر کشور، حمله نظامی به حزب کارگران (پ.ک.ک) و مردم کرد، همکاری و ارتباط با گروه تروریستی داعش، توطئه علیه روژاوا و...، به‌منظر می‌رسد به‌تحکیم جایگاه اردوخان و حزبش نخواهد انجامید. چرا که اکنون بیش از هر زمان دیگری جامعه ترکیه سیاسی و صف‌بندی شده است. یعنی بخشی از مردم از اردوخان و حزب عدالت و توسعه نفرت دارند و خواهان تغییرات اساسی و پایه‌ئی در جامعه ترکیه به‌نفع مردم هستند. بخشی نیز طرفدار حزب حاکم عدالت و توسعه اردوخان‌اند. در همه ارگان‌های سیاسی، قضائی، نظامی و امنیتی نیز چنین شکافی وجود دارد. یعنی به‌طور کلی اردوخان و حزب حاکم اعتبار خود را از دست داده‌اند. به‌علاوه مهم‌تر از همه، در ماه‌های اخیر ترکیه با بحران شدید اقتصادی و بیکاری و گرانی روبه‌رو خواهد شد و این وقایع هم نارضایتی عمومی در جامعه را بیش‌تر خواهند کرد.

خلاف ادعاهای رسانه‌ها وابسته به حاکمیت‌ها، اردوخان و طرفدارانش قهرمان ضدکودتا نیستند. دلیل اصلی شکست این کودتا، عدم حمایت داخلی و بین‌المللی از آن بود. به‌خصوص در هفته‌های اخیر اردوخان تلاش‌هایی را برای ترمیم روابط دیپلماتیک خود با اسرائیل، روسیه و اتحادیه اروپا و حتی در روزهای اخیر با حکومت سوریه آغاز کرده بود در واقع نشان‌دهنده شکست سیاست‌ها و اهداف اردوخان و دولت‌شان در عرصه بین‌المللی و منطقه‌ئی بود.

مهم‌تر از همه، همه نیروهای سیاسی در پارلمان و اپوزیسیون آن به‌ویژه نیروهای کمونیست و سکولار و چپ مخالف این کودتا بودند. چرا که مردم ترکیه عملاً سانسور و اختناق و سرکوب‌ها، کشتارها و اعدام‌های سه کودتا را تجربه کرده‌اند. بنابراین، اکثریت مردم ترکیه با کودتا مخالفند. به‌علاوه کودتاچی‌ها در نخستین ساعات اقدام خود، نتوانستند رسانه‌های اصلی، سیاستمداران و نهادهائی چون پارلمان، کاخ ریاست‌جمهوری، دولت و... را تسخیر کنند.

در نتیجه، وقتی به‌خیابان ریختن مردم و رویارویی‌شان با کودتاچیان به‌حرکتی سیاسی-اجتماعی تبدیل شد، به‌ویژه مخالفت حزب دموکراتیک خلق‌ها با کودتا، فراخوانی برای ریختن مردم به‌خیابان‌ها و ایستادگی در برابر کودتا نداد. بخش عمده ناکامی این حزب در انتخابات سال گذشته ناشی از ظهور حزب دموکراتیک خلق‌ها و آرائی در مناطق کردنشین بود که از صندوق حزب عدالت و توسعه به‌سوی این حزب نوظهور رفت کابوس بزرگی برای دولت و رئیس‌جمهور ترکیه تبدیل شده است.

بدین ترتیب، رجب طیب اردوخان و دولت‌شان از این شب پرحادثه، ضعیف‌تر از پیش بیرون آمد و مخالفانش در جایگاه قوی‌تر از گذشته قرار گرفتند. این واقع‌می‌تواند احتمالاً زمینه را برای این که اردوخان از بلندپروازی‌های مالیخولیائی و طرح خود از جمله دست بکشد، طرحی که نظام سیاسی ترکیه را از پارلمانی به‌ریاستی تغییر دهد تا رئیس‌جمهور در مقام قدرت اصلی اجرائی و قدر قدرت کشور قرار گیرد.

پیش‌تر نیز بحران در مناطق کردنشین و فرورفتن کشور در ناامنی و افت اقتصادی و تیرگی روابط خارجی چنان رجب طیب اردوخان را آماج انتقادات قرار داد که آرزویش در تغییر نظام سیاسی به‌محاق فرو رفت.

یکی از عواملی که اردوخان را آماج مخالفت و انتقاد قرار داده، سیاست خارجی اوست اما او اخیراً با آشتی با روسیه و اسرائیل گام‌هایی برای اصلاح سیاست خارجی‌اش آغاز کرده است تا بلکه بتواند به‌بهبود جایگاه بین‌المللی ترکیه بینجامد و هم اثر مثبت بر اقتصاد کشور بگذرد. حتی زمزمه‌هایی برای تغییر در سیاست‌های ترکیه در سوریه نیز به گوش می‌رسد.

در جمع‌بندی می‌توان تأکید کرد که این کودتای نافرجام علیه دولت حزب عدالت و توسعه و ریاست جمهوری رجب طیب اردوخان هشدار بزرگی است. چرا که رویدادهای نظامی صورت گرفته «حاکمی از وجود اختلاف‌های عمیق» در حاکمیت و جامعه ترکیه است. در واقع این کودتا، نتیجه سیاست‌ها و طرح‌های خانمان‌برانداز داخلی و بین‌المللی اردوخان بوده است. اردوخان خود سردسته کودتاگران و سرکوبگران علیه آزادی بیان و اندیشه، تحمیل فقر و فلاکت و بیکاری بر جامعه، جنگ وحشیانه‌اش علیه مردم کرد و پ.ک.ک و در زندان نگهداشتن عبدالله اوچان رهبر مردم، هزاران زندانی سیاسی و... است.

اگرچه تنها گذر زمان و بررسی وقایع آینده نشان خواهد داد که چه دست‌هایی در پشت پرده این کودتا وجود داشته است اما با در نظر داشتن تجربه حوادث پارک گزی، پول‌شوئی بانک‌ها و دست‌کم سه وزیر و فرزندان اردوخان برای حکومت اسلامی ایران، محاصره کوبانی در طول جنگ داعش علیه مردم آزاده این منطقه، تهدید دایمی روزاوا، کشتار مردم در اعتراضات بستن مرزهای کوبانی، بمب‌گذاری‌ها در میتینگ انتخاباتی حزب دموکراتیک خلق‌ها در دیاربکر، بمب‌گذاری در تجمع جوانان سوسیالیست در سوروج، بمب‌گذاری در میتینگ صلح و دموکراسی حزب دموکراتیک خلق‌ها، اتحادیه‌های کارگری، سازمان‌های چپ در انقره و... می‌توان به این نتیجه رسید که اردوخان و دولت‌شان آینده خوبی ندارند و اعتراض جنبش‌های اجتماعی همچون جنبش کارگری، جنبش زنان، جنبش دانشجویی، روزنامه‌نگاران و روشنفکران مترقی، مبارزه همه نیروهائی که برای یک جامعه «خودمدیریتی دموکراتیک» در رد «دولت-ملت» تلاش می‌کنند مبارزه‌شان همچنان با ابعاد وسیع‌تر و عمیق‌تر ادامه خواهد یافت!

شنبه بیست و پنجم تیر [سرطان] ۱۳۹۵ - پانزدهم جولای ۲۰۱۶